

Esas Sayısı : 2016/168
Karar Sayısı : 2017/82
Karar Tarihi: 29.3.2017

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Mersin 2. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 27.10.1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun geçici 6. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinin (c) alt bendinin gümrük müşavirleri yönünden, Anayasa'nın 2. ve 70. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Gümrük müşavirliği sınavına giriş başvurusunun, daha önce üç kez sınava girildiği gerekçesiyle davalı idare tarafından reddedilmesi üzerine açılan davada, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi bulan Mahkeme, itiraz konusu kuralın iptalini talep etmiştir.

I- İPTALİ İSTENİLEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren geçici 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“GEÇİCİ MADDE 6- *Gümrük müşavirleri ve gümrük müşavir yardımcuları çıkarılacak bir kanunla bağlı buldukları gümrük ve muhafaza başmüdürlüğü görev alanı itibariyle kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu şeklinde örgütleninceye kadar aşağıdaki hükümler uygulanır:*

1. 1615 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre kurulan Gümrük Komisyoncuları Dernekleri faaliyetlerine devam eder ve sınav açılması ile izin belgeleri verilmesi işlemleri Gümrük Müsteşarlığınca yürütülür.

a) Gümrük müşavirliği ve gümrük müşavir yardımcılığı sınavları Müsteşarlıkça belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde her yıl bir kez yapılır.

b) 227 ve 228 inci maddelerde belirtilen koşulları sınavın açıldığı yıl başında sağlamış olanlar, o yıl açılan gümrük müşavirliği veya gümrük müşavir yardımcılığı sınavlarına müracaat edebilirler.

c) Gümrük müşavirliği ve gümrük müşavir yardımcılığı sınavlarına en fazla üçer kez girilebilir.

...”

II- İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca, Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman

Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 12.10.2016 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Cengiz ERTEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle, Anayasa'nın 70. maddesiyle hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemeyeceği hükmünün getirildiği, kamu hizmetine alınmada aranacak koşulların belirlenmesinde kanun koyucuya takdir yetkisi tanınırken bu koşulların görevin gerektirdiği niteliklere uyumlu olması gereği vurgulanarak kanun koyucunun takdir yetkisinin sınırlandırıldığı, kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlamalar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerektiği, itiraz konusu kural tarafından öngörülen gümrük müşavirliği sınavlarına üçten fazla girilemeyeceği şeklinde bir yasağın, gümrük müşavirliği mesleğinin icrasının bir gereği olarak düşünülemeyeceği ve böyle bir koşulun objektif bir gerekçesinin bulunmadığı, sınavda üç kez başarısızlığın gümrük müşavirliği görevinin gerektirdiği niteliklere sahip olunamayacağına karinesini teşkil etmediği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 70. maddelerine aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. İtiraz konusu kuralda, gümrük müşavirleri ve gümrük müşavir yardımcılarının çıkarılacak bir kanunla bağlı buldukları gümrük ve muhafaza başmüdürlüğü görev alanı itibarıyla kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu şeklinde örgütleninceye kadar, gümrük müşavirliği ve gümrük müşavir yardımcılığı sınavlarına en fazla üçer kez girilebileceği öngörülmektedir. İtiraz konusu kuralın gümrük müşavirleri yönünden iptali talebi başvuru konusunu oluşturmaktadır.

5. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir.

6. Kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

7. Hukuk devletinde kanunların kamu yararı gözetilerek çıkarılması

zorunludur. Kanun koyucu, Anayasa'ya ve hukukun genel ilkelerine aykırı olmamak kaydıyla her türlü düzenlemeyi yapma yetkisine sahip olup, düzenlemenin kamu yararına, başka bir anlatımla ülke koşullarına uygun olup olmadığının belirlenerek takdir edilmesi kanun koyucuya aittir. Anayasa'ya uygunluk denetiminde, kanun koyucunun kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığı değil, incelenen kuralın kamu yararı dışında belli bireylerin ya da grupların çıkarları gözetilerek yasalaştırılmış olup olmadığı incelenebilir.

8. Kanun'un 227. maddesinin birinci fıkrasında gümrük müşavir yardımcısı olmak için gerekli koşullar sayılmış, 228. maddenin birinci fıkrasında ise gümrük müşavir yardımcılığı koşullarını taşıyan ve iki yıl süre ile gümrük müşavir yardımcılığı yaparak, gümrük mevzuatı ve gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konuları kapsayan sınavda başarılı olan kişilerin, gümrük müşavirliği yapmaya hak kazanacakları hüküm altına alınmıştır. Gümrük müşavirleri, Kanunda öngörülen bu koşulların gerçekleşmesi halinde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarlığı tarafından verilen Gümrük Müşavirliği İzin Belgesi gereğince faaliyetlerini serbest meslek mensubu olarak yürütürler. Kanun'un 225. ve 226. maddelerinden gümrük müşavirlerinin, eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulmasına ilişkin faaliyetleri dolaylı temsil yoluyla takip ederek sonuçlandırabilecekleri anlaşılmaktadır. Gümrük müşavirleri, her türlü gümrük işlemlerinin takibi ve yerine getirilmesinde yetkili kılındıklarından, bu faaliyetleri niteliği ve önemi açısından bir tür kamu hizmeti ile ilişkili olsa da kamu görevlisi değildirler. İtiraz konusu kural, gümrük müşavirleri yönünden, çıkarılacak bir kanunla bağlı buldukları gümrük ve muhafaza başmüdürlüğü görev alanı itibarıyla kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu şeklinde örgütleninceye kadar, gümrük müşavirliği sınavlarına en fazla üçer kez girebileceklerine ilişkin geçici bir düzenlemeyi içermektedir.

9. Gümrük müşavirliği için öngörülen kısıtlamaların hizmetin etkin ve verimli bir biçimde yürütülmesi amacına uygun olması gerekmektedir. Yani kısıtlama ile yürütülen hizmet arasında günün koşullarına ve gerçeklerine uyan ve zorunlu bir neden-sonuç bağının kurulması ve hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak da adalet ve hakkaniyet ölçüsünün zedelenmemesi gerekmektedir. Gümrük müşavirliği görevini yerine getirecek kişilerde hizmetin gereklerine göre medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmak, kamu haklarından mahrum bulunmamak, belirli suçlardan dolayı hükümlü bulunmamak, yükseköğretim kurumlarından mezun olmak, iki yıl süre ile gümrük müşavir yardımcılığı yapmak gibi genel ve objektif birtakım sınırlamalar ve kısıtlamalar getiren yasal düzenlemelerin yapılması anayasal ilkeler çerçevesinde kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

10. Gümrük müşavirliği sınavı, gümrük mevzuatı ile gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konularda bilgileri ölçüp değerlendiren bir sınavdır. Gümrük Yönetmeliğinin hükümlerine göre gümrük müşavirliği sınavı, ön eleme ve mesleki yeterlilik olmak üzere iki aşamada test yöntemiyle yapılır. Bu sınavlardan ön eleme sınavı, Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi veya sınav yapan diğer resmi kuruluşlar tarafından, mesleki yeterlilik sınavı ise Müsteşarlık tarafından gerçekleştirilir. Söz konusu sınav, mesleki faaliyetle ilgili bilgi ve liyakati ölçmek, mesleki birikimin bulunup bulunmadığını belirlemek için yapıldığından objektif niteliktedir. Başka bir deyişle, gümrük müşavirliği için diğer koşulları taşıyan bütün adaylar, aralarında bir ayırım yapılmaksızın, gümrük mevzuatı ve gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konularda aynı soruları içeren test yöntemiyle yapılan yazılı sınava katıldıklarından herhangi bir subjektif değerlendirme söz konusu değildir.

11. Öte yandan kanun koyucu, gümrük müşavirliği mesleğini icra edeceklerin bu sınava en fazla üç kez girerek başarılı olmalarında kamu yararı bulunduğunu düşünerek bir sınırlandırma getirmiştir. İki yıl süreyle gümrük müşavir yardımcılığı yaparak mesleki deneyime sahip olma koşulu da göz önüne alındığında, gümrük müşavirliğine hak kazanmak için itiraz konusu kuralda belirtilen sınava en fazla üç kez girebilme şartı objektif nitelikte, sınava katılan bütün gümrük müşavir yardımcılarında uygulanan adalet ve hakkaniyet ölçüsünü zedelemeyen bir koşul niteliğindedir. Bu nedenle kural kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında bulunmakta olup hukuk devleti ilkesine aykırı değildir.

12. Açıklanan nedenlerle kural gümrük müşavirleri yönünden, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

13. Kuralın Anayasa'nın 70. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV- HÜKÜM

27.10.1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun geçici 6. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinin (c) alt bendinin, gümrük müşavirleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 29.3.2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ